

אור הרמב"ם

דע את אלהי אביך ועבדהו

הגהה: שלמה שוקר הי"ו

אדיר ב"ר יוסף דחוח-הלוי יצ"ו ♦ הנבואה – מאפייני אופני ותנאי חלותה

היצירה [כלומר שאותו אדם נולד עם כוח דמיון שלם ומפותח מאד] (שם ב, לו).

אדם כזה, שהגיע לשלמות המעלות השכליות והמידותיות, בעת שתיפול עליו תרדמה הוא עשוי לקבל שפע רוחני לכוח השכלי השלם שבו, ומשם הוא יעבור לכוח המדמה, שהוא כלי בידי הכוח ההגיוני-השכלי, כדי לצייר את אותו השפע בדמיונו של הנביא.

ושם מוסיף רבנו ואומר: "הרי האדם אשר אלה תאריו, אין ספק שבעת שיפעל כוחו המדמה, אשר הוא בתכלית השלמות האפשרית, וישפע עליו [=על הכוח המדמה] מן השכל כפי שלמותו העיונית, הרי לא ישיג כי אם דברים א-להיים מופלאים מאד, ולא יחזה זולת ה' ומלאכיו, ולא יחשוב ולא תושג לו ידיעה אלא בדברים שהם השקפות נכונות והנהגות כלליות להישרת בני אדם זה עם זה".

נשים לב, בהלכה לעיל בעניין מאפייני הנבואה, ציינו שתי אפשרויות לראיית נבואה, האחת היא חלום והשנייה מראה. לאפשרות הראשונה התייחסנו לעיל, בעניין נפילת תרדמה על הנביא וראיית נבואה בחלום, והאפשרות השנייה, היא ראיית מראה נבואי אשר נשגב ומרומם מראיית חלום, וכדברי רבנו במורה (ב, מא):

"מראה הנבואה [...] הוא מצב מחריד ומפחיד שיארע לנביא בהקיץ [...] ובכגון מצב זה מושבתים החושים מפעולתם, ויבוא אותו השפע לכוח ההגיוני, וישפע ממנו על המדמה [...] ויפעל פעולתו". ושוב אנחנו לומדים על תהליך קבלת השפע הנבואי אשר שופע על הכוח ההגיוני תחילה וממנו אל הכוח המדמה אשר מבטא אותו בצירורים נבואיים.

המראות הללו שמצייר הכוח המדמה כל כך מוחשיים עד שהם נראים לנביא כאילו הוא רואה ושומע אותם בעיניו ובאוזניו, וכדברי רבנו במורה (ב, לו): "הנבואה [...] היא שלמות הבאה בחלום או במראה [...], והוא שייגע לכוח המדמה [שפע שכלי א-להי] [...] עד שרואה את הדבר [בדמיונו] [...] כאילו בא לו על דרך התחושה החיצונית [=כאילו רואה בעיניו]. ושני חלקים אלה בהן כל מעלות הנבואה [...] כלומר במראה או בחלום".

רבנו תיאר לעיל את מצב הנביאים בעת הנבואה: "ועשתונותיהם מיטרפות", וכוונתו למצב שבו כל החושים מושבתים מפעולתם, למעט הכוח המדמה אשר מקבל שפע מהכוח ההגיוני-השכלי, ומצייר את רשמי הנבואה. על דברי רבנו הללו מעיר מרי שם:

"כלומר שאין המדמה עוסק [בעת הנבואה] במה שקלטה רשתו מן המציאות החיצונית [=אין הכוח המדמה מעלה דמיונות כוזבים שהרכיב מתמונות שראה במהלך היום], ואין במעופו כדי להטריד את הדעה [=פעולת הכוח המדמה בעת הנבואה, אינה כפעולתו היום-יומית הרגילה אשר מטרידה את המחשבה והדעה בהזיות ובדמיונות שווא], אלא לסייע לה [=לדעה-לשכל] בקליטת מה שעבר דרכה ופענחו [=וכמו שביארנו לעיל, שהכוח המדמה מצייר את השפע השכלי-הא-להי במראה הנבואה]."

האם כל חלום שנזכר בתורה הוא חלום נבואי?

רבנו מסביר במורה (ב, מא), שיש אנשים שנזכרו בתורה שבא אליהם א-להים בחלום, אך אין זה מראה נבואי, כי אותם אנשים היו רשעים וחלקם אף עובדי-אלילים. ולכן, מדובר ב"הערה" מאת ה', כלומר בנטיעת חלום מסוים במחשבתם, אך לא ברמת נבואה. כי כמו שמסביר ה' את ההתרחשויות בעולם, כך סיבב שייראו במחשבתם של אלה ציורים ותמונות כדי להעביר להם מסרים נחוצים וחשובים. ולה דברי רבנו שם:

"אבל מה שנאמר בו [בתורה]: 'ויבא א-להים אל פלוני בחלום הלילה', אין זה נבואה כלל ולא אותו האיש נביא, כי עניינו שבאה הערה מאת ה' לאותו האדם, וביאר לנו שאותה ההערה הייתה בחלום, כי כמו שמסביר ה' תנועת אדם זה למען הצלת אדם אחר או השמדתו, כך סיבב התחדשות דברים שרצה שיתחדשו במראה חלום. המשך בעמ' הבא ברכת ה' למשתתפי לימוד "מורה הנבוכים" בימי המיישני

במאמר הקודם על הנבואה למדנו, שהנבואה שורה על אדם "גדול בחכמה, גיבור במידותיו, ולא יהיה יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם". אדם כזה, אשר "מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם" ו"דעתו תמיד פנויה למעלה", מיד שורה עליו רוח הקודש. בהלכות יסודי התורה (ז, ד) רבנו מלמד כי: "הנביאים מעלות מעלות הן, כמו שיש בחכמה חכם גדול מחברו, כך נבואה נביא גדול מנביא". ובמורה-הנבוכים (ב, מה) רבנו מונה לנבואה אחת-עשרה מעלות, כאשר השתיים הראשונות אינן מעלות של נבואה, אלא דרגות שמרוממות אליה, והן: העזר הא-להי, ורוח הקודש.

מאפייני הנבואה

(א) הנבואה נראית לנביאים "בחלום בחזיון לילה" או "ביום אחר שתיפול עליהן תרדמה, כמו שנאמר: 'בְּמִרְאָה אֱלֹהִים אֶתְדַעַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּו' [במ' יב, ו] (יסודי התורה ז, ד).

(ב) "וכלול כשמתנבאין איבריהן מזדעזעין, וכוח הגוף כושל, ועשתונותיהם מיטרפות, ותישאר הדעת פנויה להבין מה שתראה, כמו שנאמר באברהם: 'וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶת עָלָיו' [בר' טו, יב], וכמו שנאמר בדניאל [י, ח]: 'וְהוֹדִי נְהַפְךָ עָלַי לְמִשְׁחִית וְלֹא עֲצַרְתִּי פֶחַ" (שם ז, ה).

מהו הכוח המדמה?

הכוח המדמה הוא כוח הדמיון שבאדם, ובראש ספרו מורה-הנבוכים (א, ג) רבנו מתאר את פעולתו: "הצורה הדמיונית של אדם הנשארת בדמיון אחרי העדרו מכנגד החושים [...], כלומר דמיון לנגד עיניו בשינה". אדם יכול להעלות בדמיונו את תמונתו של חברו בעודו ער, וכן בעת השינה כוח הדמיון עשוי להעלות את תמונתו של חברו בדמיון. ברם, נדמה כי הדמיון בעת השינה חזק בהרבה מהדמיון בעת המודעות.

בהמשך ספרו שם (ב, לו) רבנו מגדיר את הכוח המדמה: "זכירת המוחשות [=העצמים המוחשיים שנראו לעין] והרכבתן [הרכבת תמונותיהם בדמיון וערבוב חלקיהם זה בזה], והחיקוי אשר בטבעו [שיש בכוח הדמיון לצייר תמונות הדומות למה שראה האדם בעיניו], והחשובה והנכבדה בפעולותיו אינה אלא בעת מנוחת החושים ושביטתם מפעולותיהם". כלומר, בעת שאדם ישן הכוח המדמה נמצא בשיא כוחו ופעולתו. ומוסיף רבנו שם ואומר: "וכבר ידוע כי הדבר אשר האדם בעת יקיצתו ושימוש חושיו עסוק בו מאד, שקוע בו ומשתוקק לו, הוא אשר פועל בו הכוח המדמה בעת השינה".

למדנו מדבריו: (א) הכוח המדמה מחקה נסיבות או סיטואציות שהאדם ראה או השתתף בהן במהלך היום, ומעלה אותן באופן מעורבב ומעוות במהלך השינה; (ב) בעת השינה הכוח המדמה פועל לשיא כוחו, מפני ששאר חושי האדם וכוחותיו ושוקטים במנוחה, ולכן הכוח המדמה יכול לפעול ללא הסחה והפרעה ובאופן המלא והמשמעותי ביותר; (ג) בדרך-כלל האדם רואה בחלום את הדברים שהוא עסוק בהם במשך היום או משתוקק להם, וכדברי חז"ל בברכות (נה ע"ב): "אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לב".

כיצד הנבואה שורה על הנביא?

רבנו במורה-הנבוכים (ב, לו) מבאר, כי הנבואה היא "שפע השופע מאת ה' [...] על הכוח ההגיוני תחילה, ואחר כך על הכוח המדמה", ושם (ב, מא) הוא מוסיף: "ויבוא אותו השפע [הנבואי] לכוח ההגיוני, וישפע ממנו על המדמה".

לכאורה לא ברור, אם לכל אדם יש שכל [=כוח הגיוני] ודמיון [=כוח מדמה], מדוע אפוא רק מעטים זכו לנבואה? תשובה, כדי לקבל נבואה הכרחי שכוחו השכלי של האדם יהיה שלם, וכוח הדמיון שבו יהיה בריא ומפותח: "[והנבואה] אינו דבר שמגיעים אליו אלא בשלמות במדעים העיוניים והגיונות המידות [...], ובשלמות הכוח המדמה בעיקר

תודה לגדיבי הלב אנשי בית-הכנסת "מקור חיים" נתניה,
על שותפותם בהוצאת העלון, יבורכו ממקור הברכות

בא לו חזון כל ימי אבלו מחמת טרדת כוחו המדמה בהיעלמות יוסף, ושמשה ע"ה לא בא לו חזון כפי שהיה בא לו מלפני-כן, לאחר מאורע המרגלים עד כלות דור המדבר בכללותם, לפי שהיה חמור בעינינו עניינם מחמת רוב תנואותיהם. [...]

וזו הסיבה [...] לסילוק הנבואה בזמן הגלות בלי ספק, איזו עצלות או עצבות שיהיו לאדם באיזה מצב שיהיה. [...] [כי תוצאות העדר השמחה והעצלות הן] העדר ההיגיון האמתי [=סכלות] וכללות התאוות הבהמיות, [...] והוא אשר רצה באומר: 'ישוטטו לבקש את דבר יי ולא ימצאו' [עמ' ח, ב], ואמר: 'מלכה ושריה בגוים אין תורה גם נביאיה לא מצאו חזון מיי' [איכה ב, ט] [...], כי הכלי [=צלילות הדעת] ושלמות המחשבה] כבר בטל. והוא גם הסיבה ששיבת הנבואה לנו כפי שהייתה לימות המשיח מהרה יגלה כמו שהובטח".

למדנו אפוא על חשיבותן המכרעת של השמחה החריצות והזריזות, לעבודת השם בכלל ולשיבת הנבואה בפרט, שהרי הן הסיבה בה"א הידיעה לשיבת הנבואה בימות המשיח!

כיצד ניתן לזהות נביא אמת?

שאלה זו מיועדת לימים שבהם תחזור השמחה החריצות והזריזות לעם-ישראל, ואז נצטרך לזהות ולהכיר בנביאי האמת, והנה תשובת רבנו במורה (ב, מ):

"ואופן בחינת [נביא האמת] הוא לבחון שלמות אותו האדם ולהתחקות על פעולותיו ולהתבונן בהליכותיו, והסימן הגדול הוא עזיבת התענוגות הגופניים והזלזול בהם, כי זו ראשית דרגות בעלי החכמה, כל שכן הנביאים, ובפרט החוש אשר הוא חרפה לנו כפי שהזכיר אריסטו [=חוש המישוש, אשר דיברנו עליו במאמר הקודם], קל וחומר טינוף התשמיש שבו [=בחוש המישוש], ולפיכך גינה ה' בו כל טוען [נבואה בשקר], כדי שיתברר האמת לאנשי האמת ולא יתעו ולא יטעו [אחריו].

הלא תראה צדקיה בן מעשיה ואחאב בן קוליה [=נביאי שקר], היאך טענו את הנבואה ונמשכו אחריהם בני אדם, [...] ושקעו בגיעול תאוות המשגל עד שניאפו עם נשי חבריהם ותלמידיהם, עד אשר פרסם ה' קלונום: [...] 'ולקח מהם קללה ללל גלות? הודה אשר בבבל לאמר, ישמך ה' כצדקיהו וכאחב אשר קלם [=שרפם] מלך בבל באש. יען אשר עשו נבלה בישראל וינאפו את נשי רעיהם, וידברו דבר בשמי שקר אשר לא צויתם, ונאנכי היודע ועד נאם יי' [יר' כט, כב-כג]".

וגם בימינו נחשפות פרשיות שחיתות של טועני הנסטרות ואוהבי הגדלות האלילית, ומתפרסמות תאוותם למשגל בנאפם עם נשות תלמידיהם, או תאוותם לבצע בהלבנת הון ומרמות וגניבות, או סכלותם הטהומית בפלטם דברי בלע המסגירים את ריקבון נפשם.

התמונה מאת: NASA Goddard Space Flight Center – Flickr יישור: commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=21422679

התפרצות סולארית

אדיר דחוח-הלוי יצ"ו ♦ "ואהביו כצאת השמש בגברתו" – חלק ב

קטנה במעט מזו של ארבעת אטומי המימן. השמש ממירה מדי שנייה כ-685 מיליון טון מימן להליום, ומאבדת בתהליך מסה של כארבעה מיליון טונות

ההופכים לאנרגיה ונייטרונים [=חלקיקים יסודיים, שאינם מורכבים מחלקיקים אחרים, חלקיק האטום מורכב לדוגמה גם מנייטרונים]. לפי הערכות עדכניות, במהלך חייה של השמש עד עתה, הומרה מסה הגדולה פי עשרה מזו של כדור-הארץ לאנרגיה.

מידע כללי

הטמפרטורה על פני השמש היא כ-5,512 מעלות צלזיוס, ואילו במרכזה היא מגיעה לכ-15.7 מיליון מעלות. החום הרב השורר במרכז השמש מאפשר קיום תהליכים תרמוגרעיניים, ובפרט היתוך גרעיני, שהם מקור האנרגיה של השמש. קוטר השמש הוא 1,392,000 קילומטר (לשם השוואה קוטר כדור הארץ הוא 12,742 קילומטר בלבד), ונפחה גדול פי יותר ממיליון מנפח כדור הארץ, והיא עשויה בעיקר ממימן – 74%, והליום – 24%. היא מכילה גם חמצן, פחמן, חנקן, ניאון, ברזל, צורן, מגנזיום, גופרית ויסודות אחרים בשיעורים קטנים יחסית.

השמש סובבת סביב צירה אך היא אינה גוף קשיח, וזאת ניתן לראות בכתמי השמש, שהם תוצאה של פעילות מגנטית חזקה על פני השמש. צבעם כהה יותר מפני השמש בגלל הטמפרטורה הנמוכה שלהם יחסית לפני השמש.

כי אין לנו ספק שלבן הארמי רשע גמור וגם עובד עבודה-זרה, ואבימלך אף-על-פי שהיה איש צדיק בעמו הרי כבר אמר אברהם אבינו על ארצו וממשלתו: 'רק אין יראת אלהים במקום הזה' [בר' כ, יא], ונאמר [...]: 'ובא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה' [שם כ, ג], וכך בלבן: 'בחלם הלילה' [שם לא, כד]. דע זאת, והתבונן ההבדל בין אמרו: 'ובא אלהים לבין אמרו: 'ויאמר אלהים', ובין אמרו: 'בחלם הלילה' לבין אמרו 'בחלם הלילה'. [...] ובלבן ואבימלך [...] תרגם אונקלוס 'ואתא מימר מן קדם יי', ולא אמר בהם 'ואתגלי יי'".

מה רואים הנביאים במראה הנבואה?

בהלכות יסודי התורה שם, רבנו מבאר כי הנביאים אינם רואים דברים מפורשים-פשטניים אלא חידות ומשלים, והנביאים יודעים מיד את משמעותם ופתרונם, וכה דבריו:

[ו] "הדברים שמודיעים לנביא במראה הנבואה, דרך משל מודיעין לו, ומיד יחקק בלבו פתרון המשל במראה הנבואה ויידע מה הוא. כמו הסולם שראה יעקב אבינו ומלאכים עולים ויורדים בו, והוא היה משל למלכות ושעבודן. וכמו החיות שראה יחזקאל, והסיר הנפוח ומקל שקד שראה ירמיה, והמגילה שראה יחזקאל, והאיפה שראה זכריה".

[ז] "וכן שאר הנביאים, יש מהן אומרים המשל ופתרונו כמו אלו [שנזכרו בהלכה הקודמת]. ויש מהן אומרים הפתרון בלבד. ופעמים אומרים המשל בלבד בלא פתרון, כמקצת דברי יחזקאל וזכריה. וכולן במשל ודרך חידה הן מתנבאין".

השמחה – תנאי לנבואה

רבנו מוסיף ומלמד שם, כי השמחה היא תנאי הכרחי לקבלת השפע הנבואי מאת ה' יתעלה, ומזאת נלמד על חשיבותה העצומה של השמחה בעבודת השם, וזה לשונו:

[ז] "כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו, אלא מכוונין דעתן ויושבין שמחים וטובי-לב ומתבודדין. שאין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות, אלא מתוך שמחה. לפיכך בני הנביאים לפניהם נבל ותוף וחליל וכינור והן מבקשין הנבואה, וזה שנאמר: 'והמה מתנבאים' [ש"א י, ה], כלומר מהלכין בדרך הנבואה עד שינבאו, כמו שאתה אומר 'פלוגי מתגדל'. [ח] אלו שהן מבקשין להתנבא הם הנקראין 'בני הנביאים', ואף-על-פי שמכוונין דעתן – אפשר שתשרה עליהן [הנבואה] ואפשר שלא תשרה".

העדר השמחה הוא אחת הסיבות המרכזיות להעדר הנבואה בימינו, וכך כותב רבנו במורה (ב, לו): "וכבר ידעת, כי כל כוח גופני נלאה ונחלש ומתרופף לעתים [...], [ולכן] הכוח הזה המדמה [שהוא] כוח גופני [נלאה ונחלש לעתים] [...], ולפיכך תמצא שהנביאים שבתה נבואתם בזמן האבל או הכעס וכיוצא בהם, כבר ידעת אמרם: 'אין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות', ושיעקב אבינו לא

השמש היא כוכב במרכז מערכת השמש, כדור הארץ וגופים נוספים (הכוללים כוכבי-לכת, כוכבי-לכת ננסיים, כוכבי-לכת מינוריים, אסטרואידים, שביטים ואבק בין-כוכבי) חגים סביב השמש במסלול קבוע עקב כוח המשיכה שלה.

מסה היא כמות החומר בגוף מסוים, בלשון העממית משקל. מסת השמש היא 99.86% מכלל המסה הידועה של מערכת השמש, והשפעתה על הגופים השונים בה רבה מאוד. כוח הכבידה הרב של השמש מושך חומר פנימה, ואילו רוח השמש שנפלטת כתוצאה מהפעילות התרמוגרעינית (=תהליך ההיתוך הגרעיני שמתרחש בליבת השמש) דוחפת את אותם הגופים החוצה.

הגופים הגדולים במערכת השמש (כוכבי הלכת) מצויים במסלולי סיבוב סביב השמש, כאשר כוח הכבידה של השמש הוא הכוח המחזיק אותם במסלול, ומונע מהם לברוח לחלל הרחוק. מסלולי הגופים נקבעים על ידי האינטראקציה הכבידתית בין כל הגופים במערכת השמש, אם כי השמש עצמה היא הגורם הדומיננטי, המסלולים של כוכבי הלכת סביב השמש הם מסלולים אליפטיים. האנרגיה של קרינת השמש תומכת בכל החיים בכדור-הארץ, ומניעה את האקלים ומזג האוויר הגלובלי.

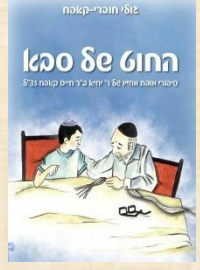
ליבת השמש

אזור זה מהווה את מקור האנרגיה של השמש שכן שם מתקיים היתוך גרעיני. התהליכים המתרחשים בליבת השמש מהווים את המקור לאנרגיית האור והחום המאפשרות את קיום החיים בכדור-הארץ. מקור האנרגיה הוא בתהליכי היתוך גרעיני בו ארבעה אטומי מימן עוברים היתוך לאטום אחד של הליום. מסתו של אטום הליום

צְמוּקִים מָרִים-מְתוּקִים (א) ♦ גוּלֵי חוּבְרֵי

"אִיזָה פִּיף! הַיּוֹם כָּבֵר
נִגְמַר – וְטוֹב בְּשֶׁבֶט מְחָר!
חַג לִילָדִים!
בְּכֻלּוֹ לֹא לומְדִים! רַק
יוֹצְאִים לְנִטְיָעוֹת –
לְשִׁתִּים אוֹ לְשְׁלוֹשׁ שְׁעוֹת
וְאַחַר כֵּן חוֹזְרִים לְכֶתֶה:
חֲגִיגָה קִטְנָה – וְהַבִּיטָה!"
כֵּן מְשַׁנֵּנֶת לָהּ בְּשִׂמְחָה גְאוּלֵי הַקִּטְנָה
אֶת תְּכֵנִית הַחֹג, וְכֹלָה – שְׁאֲנָנָה:
מִנְתָּרֵת בְּשִׁבֵּל הַכְּרֶכֶר,
עוֹצֵרֶת לִיד תְּלוּלִית עֶפֶר,
סְבִינִים וְכִלְנִיּוֹת בְּצַדֵי הַדְרֶף – מְרִיחָה,
מִתְרַגֶּשֶׁת מִהֶשְׁקָדָה שְׁכָבֵר פְּרָחָה.
מִתְבוֹנֶנֶת בַּחֲפוּשִׁיּוֹת שְׂרָצוֹת,
עוֹקֵבֶת אַחֲרֵי שִׁירַת נְמִלִים חֲרוּצוֹת...
כֹּל הַטֵּבֵעַ יַעוֹר, אוֹמֵר שִׁירָה
וְלוֹ רַק נִתֵּן עוֹד לְהִתְעַכֵּב – זוֹ הַיְתָה
הַבְּחִירָה! אֵף, "אִמָּא בְּבִית, דוֹאֲגָת, מַחְכָּה!
אֶתְמוֹל כְּשֶׁנִּשְׁאַרְתִּי קֶצֶת בְּשֶׁדָה – הַיָּא
כְּעֶסָה, צַעְקָה... אֲבָל הַפְּרָחִים –
בְּשֵׁם מְרִיחִים! כֹּה יָפִים – מַחְכִּים...
לְמָה לְעֵזֵב אֶתְכֶם צְרִיכִים?"...
חוֹשֶׁבֶת לָהּ הַקִּטְנָה וְחוֹלְמֶת,
מִהֲרַעֵב וְכֹבֵד הִילְקוּס – מִתְעַלְמֶת.
עַל הָאֲחוּר – מְכִינָה כָּבֵד תְּרוּץ
וּמְהַר הַבִּיטָה – מִתְחִילָה לְרוּץ...
"אִמָּא, הַמּוֹרָה אֲמָרָה לְהִבְיָא לְמַחַר
פְּרוֹת טוֹב בְּשֶׁבֶט... אֶת יוֹדַעַת כָּבֵר:
כֹּל מִינֵי... מִכֵּל הַסּוּגִים... כִּמְהָ שִׁיכּוּלִים...
וְחִיבִים לְהִבְיָא, כִּי זֶה מֵה שֶׁבְּחִיגָה אוֹכְלִים!"
כֵּן מוֹדִיעָה גְאוּלֵי בְּפִשְׁטוֹת מוּבְנֶת מֵאֵלֶיהָ
וְלֹא מְרִגִישָׁה בַּחֲלּוּחִית עֵינֵי אִמָּה הַמְּבִיטָה
עֲלֶיהָ... אֵף אִמָּא בְּשֶׁקֶט וְאִפּוֹק מִסְבִּירָה לָהּ
בְּקוֹל חֲנוּק: "נִכּוֹן שֶׁהֵייתִי הַיּוֹם בְּשׁוּק...
אֲבָל הַמַּצֵּב אֲצַלְנוּ דְּחוּק!
לֹא יִכְלָתִי מִפְּרוֹת הַחֹג לְקִנּוֹת
וְלִכֵּן הַפֶּעַם – לֹא נוֹכַל לְהִנּוֹת.
אֶת יוֹדַעַת... לְאֲבָא כָּבֵר הַרְבֵּה זְמַן אֵין
עוֹבְדָה... וְלְדַבְּרִים יָקָרִים – אֵין פֶּסֶף! זוֹ
עֲבָדָה. אֲבָל, חֲפִי רַגְע... יֵשׁ לִי רַעִיוֹן נִפְלָא:
פְּרִי אֶחָד טוֹב – לְקַחַת אֶת יְכוּלָה!
יֵשׁ לָנוּ צְמוּקִים מְאֹד מְשֻׁבָּחִים

מתוך הספר "החוט של סבא" שכולל סיפורי מופת
מחיינו של ר' יחיאל ב"ר חיים קאפח זצ"ל. הספר
שזור באיורים צבעוניים מאירי עיניים. לרכישת
ספר נפלא זה: דוד 050-5911022

רַק סְבִיבָה בְּשֶׁקֶט
מְבִיטָה, אֵיךְ כָּל יְלָדָה
מְכִרִיזָה עַל מְרַכְלָתָה...
וּבְזוּיַת הָעֵין דְּמַעָה נִקְוִית
וּבְתוֹף הַלֵּב – הַשְּׂמִחָה נִכְבֵּית...
עוֹקֵבֶת אַחַר הַשְּׂמִחוֹת וְהַצּוּחֻקוֹת
וּמִשְׁתַּדֶּלֶת מְאֹד שְׁלֵא לְבִכּוֹת...
וּמִנְגֶדֶת הַמּוֹרָה חֲדַת הָעֵין וְהַתְּבוּנָה
מִנְצֵלֶת אֶת הַהִמְלָה וְהַתְּכוּנָה:
לְהַשְׁאִיר מִפִּית רִיקָה – אֵין הִיא מוֹכְנָה
וְאֵף אֶת פְּנֵי בְּעֵלֶיהָ – אֵין הִיא מְלַבֵּינָה...
"מִי מְכַבֶּדֶת אוֹתִי הַיּוֹם?" – הִיא פּוֹנָה
בְּשֶׁאֵלָה לְכָל בֵּית שְׁאֲצֵלָה נִכְרַת עֲרַמָּה
גְדוּלָה... כֹּל הַתְּלַמִּידוֹת מִיד קוֹפְצוֹת – אֲצוֹת,
לְעִזְרַת מוֹרְתָן הֵן מְהַר נִחְלָצוֹת.
וּבִן-רַגַע יֵשׁ לַמּוֹרָה – הַרְבֵּה פְּרוֹת מִכֵּל
הַמִּינִים, מִכֵּל הַצְּבָעִים מִמֶּשֶׁ, גְּדוּלִים וְקִטְנִים,
וְגְאוּלֵי בְּשֶׁקֶט עוֹקֵבֶת...
הִיא יוֹדַעַת שְׁאוֹתָה הַמּוֹרָה אוֹהֶבֶת
וְלֹא תִאֲפָשֶׁר לָהּ לְהִיּוֹת עֲצוּבָה וְנִעְלָבֶת,
אֵף בְּלִי שׁוּם קֶשֶׁר לְזוֹ הָאֵהָבָה,
יֵשׁ לָהּ – לְגְאוּלֵי גַם בּוֹשָׁה וְקֶצֶת גְּאוּהָ:
אֵז רַגַע לִפְנֵי שֶׁהַמּוֹרָה אֵלֶיהָ מִתְקַרְבֶּת,
מוֹצִיאָה גְאוּלֵי אֶת הַשְּׁקִית הַחוּמָה –
הַמְּאֻזְבֶּת. בְּלִי שׁוּם אִמֵּר וְדַבְּרִים
לַמּוֹרָה נוֹתְנֶת אֶת הַצְּמוּקִים הַמְּלַעְרִים...
וְהַמּוֹרָה מְבִיטָה סְבִיב וּבְרִאוֹתָה שְׁאֵין עֵין
רוֹאָה מִנִּיחָה מְהַר אֶת הַפְּרוֹת... עֲכָשִׁיו גַּם
לְגְאוּלֵי מִפִּית מְלֵאָה!
וְאֵז, עוֹשָׂה עֲצָמָה הַמּוֹרָה כְּמוֹצִיאָה אֶת
הַשְּׁקִית מִתִּיקָה, וּמְכִרִיזָה שִׁישׁ לָהּ פְּרִי מִיחַד
– כְּמוֹ דְּבַר מִתִּיקָה!
וּמִבְּקִשָׁת לְהַעֲנִיקוּ בְּתַמּוּרָה
לְכָל מִי שֶׁכִּבְדָּה אֶת הַמּוֹרָה!
עוֹבְרַת הִיא בְּכֶתֶה סְבִיב, מְסַפֶּרֶת בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל
הַפְּרִי הַחֲבִיב... וְאֵז מְבָרַכַת עֲלָיו "בוֹרָא פְּרִי
הָעֵץ" בְּקוֹל רֶם וְנִשְׂא וּמְנִיעָה רֹאשׁ בְּהִנָּאָה,
בִּין נְגִיסָה לְלַעִיסָה...

עודדו את יצירות הרוח של יהודי תימן!
רכשו את הספר והביאו ברכה לביתכם!

אֲדִיר דְּחוּח-הַלּוֹי יַצִּו ♦ "וְאֵהָבִיו כִּצְאֵת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ" – חֵלֶק ב

מהירות האור ומהירות הקול
מהירות האור היא כ-300,000 קילומטרים לשנייה, שהם כ-1,080,000,000 קמ"ש. לעומת מהירות האור מהירות גלי הקול היא אפסית. בדרך כלל, משתמשים במונח "מהירות הקול" כשמתכוונים למהירות גלי הקול באוויר, שהיא 343 מטר לשנייה או 1,235 קמ"ש, בטמפרטורה של 20 מעלות צלזיוס באוויר יבש. במים לדוגמה, מהירות הקול גבוהה פי 4.3 ממהירותה באוויר.

גילה המוערך של השמש הוא 4.567 מיליארד שנים. היא נעה במסלול בגלקסיית שביל החלב במרחק של כ-26 אלף עד 28 אלף שנות אור ממרכז הגלקסיה, ומשלימה סיבוב בכ-226 מיליון שנים. שנת אור היא מידת המרחק שבו עובר האור במשך שנה, ובמילים אחרות, שנת אור היא מרחק של 9,460,730,472,581 קילומטר.
כאשר מסתכלים על השמש רואים אותה במצבה כפי שהיא לפני כ-8 דקות לערך. הסיבה לכך היא המרחק הגדול שבין כדור-הארץ לשמש (כ-150,000,000 ק"מ), והעובדה שהאור נע במהירות סופית (כלומר במהירות ניתנת למדידה, שאיננה אינסופית).

מלחמת הרשעים בדרך האמת

בהקדמתו לספר "תורת חובות הלבבות", מרי יוסף קאפח מסב את תשומת לבנו לעובדה מטרידה, שבמהלך ההיסטוריה משהו מחק מספרו של רבנו בחיי את התקפתו העזה על האסטרולוגיה. וזה דבריו שם (עמ' 1):
"רבים הם ההשמטות והחסרונות בתרגומו של ר"י אבן טיבון, [...] ויש שהושמט עניין שלם הנמצא בכל הנוסחים, כגון התנגדותו של רבנו לאמונה במשפטי הכוכבים שהוזים הוברי שמים למיניהם, ואשר נגדה דיבר בשער החמישי שער ייחוד המעשה, [...] ונאלצים אנו להניח כי יד מי שאינו מסכים עם שיטת רבנו נגעה בו ובזדון הושמט. איני יודע אם זה היה מעתיק כתב-היד שהיה לפני ר"י אבן טיבון, או שר"י עצמו השמיטו, ברם נוח לתלות את הדבר בלבד הבלתי-ידוע מאשר במתרגם הידוע."

כיצד ראוי להתייחס לשוטים?

רבנו משיב לשאלה זו באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קז-קכח), וזה לשונו: "ואם ישים האדם אל לבו לרגוז ולהצטער מכל מי שֶׁסָכַל אִמִּיתוֹת מְסוּיֶמֶת, או הִתְעַקֵּשׁ נִגְד דְּבַר נְכוּן, או הִזִּיד לִלְכַת אַחֲרֵי שְׂאִיפָה מְסוּיֶמֶת, הִרִי יִהְיֶה בְּלִי סִפְק כֹּל יָמָיו מְכֹאֲבוּיִם וְכַעַס עֲנִינֵי, וְאֵין זֶה מִן הָרְאוּי. [...] וְאֵין אֲנִי דוֹאֵג לְנִיצְחוֹן עֲצָמִי, כִּי כְבוֹדִי הָעֲצָמִי וּמִידוּתִי לְדַעֲתִי הוּא לְהִתְעַלֵּם מִן הַסְּכִלִים, לֹא לְנִצַּח אוֹתָם בְּמִלִּים."
ונצרך את דבריו הנפלאים של אחד מחכמי תימן בספרו "המעלות לימות המשיח" (בתוך הספר "גן השכלים", עמ' קנח), וזה לשונו: "השתיקה מלענות לאוויל היא תשובתך."

הפלפול המתחפרת כפי שלמדו בישיבות ובבתי-המדרש הפזורים הרוב בארצנו הקדושה, שבחלק גדול מהן החכמה נעשית "עדרים עדרים".

כל האמור לעיל הוא תוצאה של הגלות והעדר בית-דין הגדול, ולכן רבתה המחלוקת בישראל: "משבטל בית-דין הגדול רבתה מחלוקת בישראל, זה מטמא ונותן טעם לדבריו וזה מטהר ונותן טעם לדבריו, זה אוסר וזה מתיר" (הלכות ממרים א, ט).

כשבית-הדין הגדול היה קיים לא היו מחלוקות בישראל "אלא כל דין שנולד בו ספק לאחד מישראל שואל לבית-דין שבעירו. אם ידעו אמרו לו, ואם לאו, השואל, עם אותו בית-דין או עם שלוחו, עולין לירושלים ושואלין לבית-דין שבהר הבית. אם ידעו אומרים להם, ואם לאו, הכל באין לבית-דין שעל פתח העזרה. אם ידעו אמרו להן, ואם לאו, הכל באין ללשכת הגזית לבית-הדין הגדול ושואלין" (שם, ז). כיום בגלותנו הרוחנית מתקשים רבים כאמור גם בפסיקה הפרקטית, משום שהרגילו אותם להחמיר, ובכל מקום שאינם יודעים שולפים את המילה "אסור, אסור" או "וטוב להחמיר".

הכלל התלמודי "כוחא דהיתרא עדיף" (ביצה ב ע"ב) נשאר על דף התלמוד, והפך את המתירים שעיינו ולמדו, לדתיים "לייט" או כפי שמכנים אותם "הגדולים" מהשיבות: "בעלי בתים". הזלזול בזולת גובר עד כדי שנאת חינוס מסוכנת ועמוקה "לשמה", וכל זאת בקרב אלה המוחזקים כ"שלומי אמוני ישראל".

כיום יש לנו גם ספרים המלאים בדעות שונות ומגוונות, ורבים הם המקדשים את המילה הכתובה כאילו כתב אותה משה רבנו מפי הגבורה. רבנו הרמב"ם תוקף בחריפות את אלה המקדשים את המילים הכתובות ואת "לשון העט" (כדברי רבנו באגרת-השמד, עמ' קט), ואת המשקרים בכתיבתם כדברי רבנו באגרת-תימן (עמ' מה): "כי המשקר, כמו שמשקר בלשונו כך משקר בעטו". ועוד, ועל כך בגיליון הבא אם יגזור ה' בחיים.

ההכרעה בתלמוד היא עיונית, וחכמי התלמוד ראו שלפעמים יש צורך ללמד רק טכניקה והרוב יקבע האם הדין הוא לכאן או לכאן.

רבנו בהלכות ממרים (א, ?) פוסק, שאם מהבחינה העיונית אינך יודע איך לפסוק, אזי לך אחר השיטה הטכנית: "בשל התורה הלוח אחר המחמיר ובשל דברי סופרים הלוח אחר המקל", וזהו הכלל התלמודי המפורסם: "ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא". גם בכלל זה יש כמובן מחלוקות שונות, חומרות וקולות, שהרי אין הדעות שוות, והסיבה המשמעותית ביותר לכך היא שאין לנו בית-דין שיכריע.

הפסיקה הטכנית קיימת בעולם ההלכה כי נתמעטו המעיינים, וכפי שהתלמוד בתמורה (טו ע"ב) מלמד אותנו: "ליבא דאימעיט". רש"י אומר שם: "הלב נתמעט, ולא היו יודעים להחזיר אותן [ההלכות] ששכחו מתוך פלפול היאך הלכה, והיו חלוקין בהן והלכו אחר המרובין". רש"י מדבר על סוג אחר של לומדים, ולא מתכוון לאותם אלה המחזירים פיל לחור המחט הנקראים בתלמוד "מעילין פילא בקופא דמחטא" (בבא מציעא לח ע"ב, ברכות נה ע"ב) ומתקנים את נוסח הסוגיה כדי שתתאים לשיטתם, וכפי שעשו חכמי התוספות שהתפלפלו לעתים בנושאים שלא הכירו במציאות, ותלמידיהם שהגדילו לעשות המציאו את שיטת "תן לי קושיא ואתן לך תירוץ" ומתחפרים על קוצו של יוד.

הפסיקה העיונית קשה יותר, היא צריכה עיון ועומק מחשבה. ההלכה על-פי העיון גורמת לבעיות ולמחלוקות בין אנשים, כי היא שונה מהמנהג הנפוץ שהאדם הורגל אליו, ורבים הם המופתעים כשמוכיחים אותם ואומרים להם שעל-פי העיון ההלכה היא כזו וכזו, ולא כפי שהם הורגלו בביקוריהם בבתי-המדרש ל"שיעור" בהתחכמות והתפלפלות.

בשיעורי הלכה שאני לומד עם חברים, אני שומע לעיתים ממשתתפים מזמנים "התגרדויות" וחריקות שיניים כשהם שומעים את דברי הרמב"ם או את הסבריו של מורי, וקופצים ואומרים "אבל הרב פלוני פוסק כך וכך וזה לא נכון". הם מתכוונים לרבני הזמן "הגדולים" האוחזים בשיטת

בזכות נשים צדקניות נגאלו,
ובזכות נשים צדקניות עתידין ליגאל...

בעל מכה שחזר בתשובה
לעולם לא אשכח את הסיפור שסיפרה לי אמא ז"ל על סבתי ז"ל שהייתה גרה בשכונת נחילאל בחדרה.
לפני עשרות רבות בשנים, הייתה אשה אחת בשכונת התימנים בנחילאל, שבעלה נהג להכות אותה מכות נמרצות, כמעשה הרשעים הארורים – מכה ובעל. זעקותיה וביכיה נשמעו ונודעו, אך דבר לא נעשה. סבתי מזל, ראתה את סבלה הגדול והשפלתה הקשה של האשה והחליטה לעשות מעשה.
היא ארגנה את כל נשות השכונה, וכולן הלכו יחדיו לאותו בעל מכה. הן הגיעו לפתח הבית, וסבתי בראשן. אותו לא-אדם פתח את דלת הבית, והנה לפניו עשרות נשים. סבתי תקעה בו מבט מאיים, הרימה כלפיו את אצבעה ואמרה לו: תיזהר לך, אם עוד פעם אחת תרים את ידך על אשתך, כולנו, כל הנשים כאן, נבוא שוב לביתך ונכה אותך מכות נאמנות, ולאחר שנסיים להכות אותך נגרור אותך ברחובות השכונה, כדי ללמד אותך לקח!
מאותו יום, לא רק שאותו בעל מכה לא הרים יד על אשתו, הוא החל לכבד אותה כבוד גדול. הבעל למד את הלקח, ולאט לאט חייהם חזרו למסלול הנכון, והם חיו יחדיו בשלום עד סוף ימיהם.
ואיני יכול להימנע מלשאול את עצמי: איך הגברים? מדוע סבתי הייתה צריכה לעשות מעשה? ולא לחינם אמרו חז"ל: בזכות נשים צדקניות נגאלו, ובזכות נשים צדקניות עתידין ליגאל...

אחת הנהגות המופלאות ביותר שראיתי בימי חיי, היא הנהגתה של אשה יראת השם צביה בלסי. היא מוזמנת לשמחות רבות, בשל פעילותיה הציבורית הענפה בארגון מצוות, ותמיד היא מגיעה יחד עם מתנה יפה בידה. אך לעולם היא איננה תופסת כיסא באולם השמחות, וכאשר שאלתי אותה מדוע היא איננה יושבת, והרי היא כבר נתנה במתנתה מעל ומעבר?
היא השיבה לי: שיהיה עוד משהו לבני הזוג...
בת תלמיד חכמים ר' סעיד ערוסי ז"ל, משכימה לבתי כנסיות לתפילות שחרית של שבת ולאמירת הסליחות, לפני הגברים!

לפני כחמש-עשרה שנה, בשבעת ימי האבל על ר' אהרן-שמואל חמדי-הלוי ז"ל, כלתו אהובה תמ"א כדרכה בקודש, הקדישה את כל מרצה כדי ששבעת ימי האבל יתנהלו על הצד הטוב ביותר, היא לא עזבה את בית האבלים כל ימי השבעה, וישנה בחדרו של המנוח. כאשר ראו זאת כמה מבני המשפחה הם שאלו אותה בחדרה: מדוע היא איננה חוששת לישון בחדרו של הנפטר? והיא השיבה, אין מה לפחד מהמתים, רק מהחיים...
אחת מבנות המשפחה שמעה את דבריה, ניגשה אליה בהתרגשות ובגילוי לב אמרה לה: הוא באמת אהב אותך יותר מכולם...

לתת זה לקבל / הדר דחוח-הלוי
לתת לאחר זה לקבל
זה לשמוח זה לשכלל
לשכלל את מידותיך מבפנים
להרחיב את הלב ולהעצים
להעצים את עצמך
לאהוב את זולתך
להרגיש הרגשה נעלה
הרגשת הנתינה

בשנותיו האחרונות ציווה ר' אהרן חמדי ז"ל לבניו שלא יבקרו אותו בקברו, מפני שהוא לא יהיה שם... "כבדו אותי ואני בחיים, לאחר מותי איני מבקש מכם מאומה" כך אמר.
עלינו לזכור לכבד את הורינו בעודם בחיים, כי לאחר מותם כבר לא נוכל ליזכות עוד במצות כיבוד הורים, ולא נוכל עוד לשמח אותם. וכמו שחותנתי אהובה חמדי נוהגת לומר: מצות כיבוד הורים זה לא לנצח...

"אפיקים להרמב"ם" שם הספר
מאת אדיר דחוח-הלוי
בו תוכל לקרוא על כל הנושאים שרצית לדעת
ולא העזת לשאול כגון:
פסיקת הלכה למעשה לפי משנה תורה להרמב"ם
מבט למיסטיקה ואסטרולוגיה
כתיבת חידושי הלכה
עילוי נשמות הזיה או מציאות?
מנהגי האבילות שתיקנו חז"ל
אז והיום ועוד... ועוד...

תרומות ניתן להעביר
לבנק מסד, מס' בנק 46
סניף ביאליק רמת גן,
מס' סניף 507
מס' חשבון 053710
ע"ש אדיר דחוח-הלוי
או לאביעד:
052-2929232

אור הרמב"ם רמת-גן תשע"ט, בש"ל לטעות